

Autore: Kristīne Roze

Stundas tēma: pieturzīmes tekstā
12. klase

Mērķis – nostiprināt un pilnveidot pieturzīmju lietojuma prasmes.

Skolēnam sasniedzamais rezultāts:

- izpildīt uzdevumu, kurā nepieciešams salikt pieturzīmes un izskaidrot to lietojumu,
- secināt, kuru sintaktisko konstrukciju atpazīšana sagādā grūtības,
- plānot savu turpmāko darbu.

Nepieciešamie resursi: A4 lapa ar sagatavotiem uzdevumiem.

Mācību organizācijas forma: individuāls darbs.

Stundas gaita:

Skolotāja darbība	Skolēnu darbība
Mācību dialogs (5 - 8 min.)	
Iepazīstina ar stundas mērķi un veicamajiem uzdevumiem.	
Aktualizē nepieciešamās zināšanas un prasmes – rosina atcerēties sintaktiskās konstrukcijas, kas teikumā atdalāmas ar pieturzīmēm, veidojot uz tāfeles domu karti.	Skolēni nosauc un/vai pieraksta uz tāfeles atmiņā atsauktās sintaktiskās konstrukcijas, kas teikumā atdalāmas ar pieturzīmēm, lietojot atbilstošos jēdzienus, piem. „vienlīdzīgi teikuma locekļi”, „savrupinājumi”.
Darbs ar tekstu (15 min.)	
Norāda laiku 1., 2., 3., 4. uzdevuma veikšanai – 15 minūtes.	
Izdala skolēna darba lapu ar uzdevumiem (1. pielikums). Aicina veikt norādītos uzdevumus darba lapā.	Individuāli veic norādītos uzdevumus darba lapā.
Izdala atbilžu lapas (2. pielikums)	Salīdzina paveikto ar piedāvātajām atbildēm.

Izvērtējums (12 minūtes)	
Uzaicina darba lapā aizpildīt izvērtējuma daļu.	Pēc atbilžu pārbaudīšanas izvērtē, kuru sintaktisko konstrukciju pareizrakstībā kļūdījies. Secina, kuras tēmas piemērotas patstāvīgam atkārtojumam. Ierosina, kuru interpunkcijas jautājumu atkārtošana būtu nepieciešama visai klasei kopā.
Mājas darbs (5 min.)	
Uzaicina pierakstu burtnīcā ierakstīt patstāvīgā darba tēmas. Stundas beigās savāc darba lapas, lai noskaidrotu skolēnu norādītos problēmjaudījumus sintaksē, pārbaudītu skolēnu veidotā teikuma pareizrakstību.	Ieraksta patstāvīgā darba tēmas pierakstu burtnīcā. Ja nepieciešams, prasa padomu skolotājam.

Vērtēšana: stundā paveikto skolotājs vērtē aprakstoši, ierakstot savu komentāru darba lapā.

Skolotāja pašnovērtējums: izskatot skolēnu darba lapas, izlasot skolēnu ierosinājumus patstāvīgam darbam un darbam klasē interpunkcijas prasmju nostiprināšanai, skolotājs izdara secinājums par stundas mērķu sasniegšanu un plāno turpmāko darbu.

1. , 2. pielikumā izmantots Gunta Bereļa teksts par A. Čaku. Avots: http://www.literature.lv/his_lv/7_2.html

1. pielikums

Vārds .....

Uzvārds .....

Lasi tekstu, veic uzdevumus darba lapā!

1. uzd. Izskaidro norādīto pieturzīmju lietojumu 1., 2., 3. teikumā!

1. „(1.)Pašpuika, apašs - mans tēls, vienkāršs literārisks paņēmiens, ar kura palīdzību es mēģinu aizstāvēt indivīda brīvību,”(2.) šādi apcerē ar provocējošo nosaukumu „(3.) Kamdēļ mēs esam huligāni un pesimisti” (4.) 1929. gadā savu vietu latviešu dzejā un dažas savas poētikas īpatnības manifestēja jaunais, bet jau skandalozi pazīstamais četru miniatūru dzejoļu krājumiņu autors Aleksandrs Čaks (1901-1950).

Ko šajā teikumā atdala pēdiņas?

1., 2.

3., 4.

2. Šis nenoliedzami kolorītais Čaks – anarhists, nirdzīgais tradicionālo vērtību noliedzējs, „ielas zēns” – tad arī bija vispazīstamākais līdz trīsdesmito gadu vidum, un, jāpiebilst, tāds tas ir vēl mūslaikos.

Ko šajā teikumā atdala domuzīmes? Izvēlies pareizo atbildi, to pasvītrotot:

- a) nošķir salikta pakārtota teikuma daļas,
- b) domuzīmes nepieciešamas, lai atdalītu vienlīdzīgos teikuma locekļus no vispārinošā vārda un pārējā teikuma,
- c) atdala savrupinātu pielikuma grupu.

2. uzd. Liec trūkstošās pieturzīmes!

3. Dažkārt viņš ir „pilsētas zēns” tērpies „žokeja cepurē un nodrāztos zābakos”, „ielu smakas un rupjības piezīdies” kurš piemēram, labprāt ar dūres sitienu izsistu mieru no kāda uz tilta nejauši sastapta resna un omulīga kunga sejas.

1. komats, jo sākas divdabja teiciens; 2. komats, jo sākas palīgteikums; 3. komats, jo iespraudums

4. Citkārt viņš ir kāds paklīdis bet poētiski noskaņots īpatnis, kurš naktis pavada pagalam nepoētiskās dzertuvēs (te būtu vietā piebilst, ka grūti atrast lirisko varoni, kas tik ļoti atšķirtos no sava autora, jo, kā liecina atmiņas, Čaks allaž bijis eleganti apģērbies nosvērts un mazliet ironisks).

1. , 2. komats, lai atdalītu vienlīdzīgus teikuma locekļus

5. Jau 1928. gadā sava veida manifestā Mans reveranss dzīvei Čaks rakstīja „Īsts dzejnieks tikai tas var būt, kas mīlē savu laiku un jūt ar viņu organisku vienību ”

- 1., 2. – pēdiņas nepieciešamas, lai izceltu raksta nosaukumu
3. kols, lai norādītu uz citāta sākumu
4. punkts, jo citāta beigas

3. uzd. Liec pieturzīmes!

6. Tagadne saprotams ir vīzijām ir uzsvērti proziska parādība ja to salīdzina ar poētisko pagātni vai nākotni
7. Čaka poēzija iznirst no profānās valodas dziļēm precīzāk valoda tiek atgriezta profānajā stāvoklī t i uz ielas krogā haosā
8. Tas izjūtam jau pirmā krājuma Sirds uz trotuāra pirmajā dzejolī kas izaicinoši nodēvēts par Romantiku.
9. Pilsētas romantika ir šāda dārza vietā ir puķu pods upes vietā rensteles ezerus aizstāj peļķes dabu apelsīnu miza un redīsu laksti lakstīgalas izkārtnu čīkstoņa un kaķu brēcieni
10. Jāatgādina ka līdz Čakam literatūrā pilsēta allaž pastāvēja kā absolūts lauku pretstats pat visa ļaunuma sakne
11. Čaks bija pirmais, kurš atļāvās pilsētu poetizēt un pilsēta Čakam bija gan pasaules centrs gan vienīgā iedomājamā esamības forma.
12. Turklāt Čaka dzejas centrā nav viegli ap poetizējamā Rīgas simboliskā realitāte kā baznīcu torņi pilsētas centrs bet gan nomaļu ikdienas dzīve.
13. Čaka pirmos krājumus lielākoties veido tādas pilsētas dzīves ainiņas kā nejaušas sastapšanās ar matrozi kādu sievieti naktī vai ar kara invalīdu kurš tirgus laukumā spēlē flautu vai zābaku tīrītāju kas tiek lepnī dēvēts par *zābaku maestro*
14. Iespējams ka tieši no šejienes dzimst neatkārtojamā Čaka intonācija kurā blakus ir izaicinājums un skumjas bravūra un sentiments ironija un nostalģija skarbums un sāpes

4. uzd. Noformulē jauktā saliktā teikumā, kurā būtu savrupināta pielikuma grupa, savas izjūtas par A. Čaku un/vai viņa daiļradi!

.....
.....

Izvērtējums

Pēc atbilžu pārbaudes, lūdzu, izdari secinājumus, kuru sintaktisko konstrukciju pareizrakstību Tev būtu pa spēkam atkārtot patstāvīgi .....

kuru sintaktisko konstrukciju pareizrakstību Tu ieteiktu kopā klasē atkārtot: .....

MD: izvēlies sev aktuālu tēmu un izveido teikumus, kuros būtu patstāvīgam atkārtojumam izvēlētās sintaktiskās konstrukcijas!

Atbilžu lapa skolēnam

1. uzd. Lasi tekstu, veic uzdevumus darba lapā!

Izskaidro norādīto pieturzīmju lietojumu 1., 2., 3. teikumā!

1. „(1.)Pašpuika, apašs - mans tēls, vienkāršs literārisks paņēmiens, ar kura palīdzību es mēģinu aizstāvēt indivīda brīvību,”(2.) šādi apcerē ar provocējošo nosaukumu „(3.) Kamdēļ mēs esam huligāni un pesimisti” (4.) 1929. gadā savu vietu latviešu dzejā un dažas savas poētikas īpatnības manifestēja jaunais, bet jau skandalozi pazīstamais četru miniatūru dzejoļu krājumiņu autors Aleksandrs Čaks (1901-1950).

Ko šajā teikumā atdala pēdiņas?

1., 2. Pēdiņas likts citāts.

3., 4. Pēdiņas likts apceres nosaukums.

2. Šis nenoliedzami kolorītais Čaks– anarhists, nirdzīgais tradicionālo vērtību noliedzējs, „ielas zēns” – tad arī bija vispazīstamākais dzejnieka tēls līdz trīsdesmito gadu vidum, un, jāpiebilst, tāds tas ir vēl mūslaikos.

Ko šajā teikumā atdala domuzīmes? Izvēlies pareizo atbildi, to pasvītrojot:

- a) nošķir salikta pakārtota teikuma daļas,
 b) domuzīmes nepieciešamas, lai atdalītu vienlīdzīgos teikuma locekļus no vispārinošā vārda un pārējā teikuma,
 c) atdala savrupinātu pielikuma grupu.

2. uzd. Liec trūkstošas pieturzīmes!

3. Dažkārt viņš ir „pilsētas zēns”, (1.) tērpies „žokeja cepurē un nodrāztos zābakos”, „ielu smakas un rupjības piezīdies”,(2.) kurš,(3.) piemēram, labprāt ar dūres sitienu izsistu mieru no kāda uz tilta nejauši sastapta resna un omulīga kunga sejas.

1. – sākas divdabja teiciens, 2. – sākas palīgteikums, 3. atdala iespraudumu

4. Citkārt viņš ir kāds paklīdis, (1.) bet poētiski noskaņots īpatnis, kurš naktis pavada pagalam nepoētiskās dzertuvēs (te būtu vietā piebilst, ka grūti atrast lirisko varoni, kas tik ļoti atšķirtos no sava autora, jo, kā liecina atmiņas, Čaks allaž bijis eleganti apģērbies, (2.) nosvērts un mazliet ironisks).

1. , 2. komats lai atdalītu vienlīdzīgus teikuma locekļus

5. Jau 1928. gadā sava veida manifestā „(1.)Mans reveranss dzīvei”(2.) Čaks rakstīja: (3.) „Īsts dzejnieks tikai tas var būt, kas mīlē savu laiku un jūt ar viņu organisku vienību. (4.)”

1., 2. – pēdiņas nepieciešamas, lai izceltu raksta nosaukumu

3. kols, lai norādītu uz citāta sākumu

4. punkts, jo citāta beigas

3. uzd. Liec pieturzīmes!

6. Tagadne, saprotams, ir vīzijām ir uzsvērti proziska parādība, ja to salīdzina ar poētisko pagātni vai nākotni. *(iespraudums; salikta pakārtota teikuma pareizrakstība)*
7. Čaka poēzija iznirst no profānās valodas dzīlēm, precīzāk, valoda tiek atgriezta profānajā stāvoklī, t. i., uz ielas, krogā, haosā. *(iespraudumi, vienlīdzīgi teikuma locekļi)*
8. Tas izjūtams jau pirmā krājuma „Sirds uz trotuāra” pirmajā dzejolī, kas izaicinoši nodēvēts par „Romantiku”. *(dzejoļa, krājuma nosaukums, salikta pakārtota teikuma pareizrakstība)*
9. Pilsētas romantika ir šāda: dārza vietā ir puķu pods, upes vietā – rensteles, ezerus aizstāj peļķes, dabu – apelsīnu miza un redīsu laksti, lakstīgalas – izkārtņu čīkstoņa un kaķu brēcieni. *(salikta bezsaikļa teikuma pareizrakstība; domuzīmes lietojums, ja salikta teikuma daļām ir kopīgs izteicējs)*
10. Jāatgādina, ka līdz Čakam literatūrā pilsēta allaž pastāvēja kā absolūts lauku pretstats, pat visa ļaunuma sakne. *(salikta pakārtota teikuma pareizrakstība; vienlīdzīgi teikuma locekļi)*
11. Čaks bija pirmais, kurš atļāvās pilsētu poetizēt, un pilsēta Čakam bija gan pasaules centrs, gan vienīgā iedomājamā esamības forma. *(jaukta salikta teikuma pareizrakstība; vienlīdzīgi teikuma locekļi)*
12. Turklāt Čaka dzejas centrā nav viegli apjoetizējamā Rīgas simboliskā realitāte, kā baznīcu torņi, pilsētas centrs, bet gan nomaļu ikdienas dzīve. *(vienlīdzīgi teikuma locekļi)*
13. Čaka pirmos krājumus lielākoties veido tādas pilsētas dzīves ainiņas kā nejaušas sastapšanās ar matrozi, kādu sievieti naktī vai ar kara invalīdu, kurš tirgus laukumā spēlē flautu, vai zābaku tīrītāju, kas tiek lepnī dēvēts par zābaku maestro. *(vienlīdzīgi teikuma locekļi; salikta pakārtota teikuma pareizrakstība)*
14. Iespējams, ka tieši no šejienes dzimst neatkārtojamā Čaka intonācija, kurā blakus ir izaicinājums un skumjas, bravūra un sentiments, ironija un nostalgija, skarbums un sāpes. *(salikta pakārtota teikuma pareizrakstība; vienlīdzīgi teikuma locekļi)*